

Lejf G. V. Pešon

LINDA

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Leif GW Persson

LINDA – SOM I LINDAMORDET

Copyright © Leif GW Persson 2005

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Za Maj Ševal i Pera Valea –
koji su to radili bolje od skoro svih drugih.*

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Vekše, petak 4. jul, izjutra

GOSPOĐA IZ SUSEDSTVA je pronašla Lindu, što je na kraju krajeva ipak bilo bolje nego da je to učinila njena majka. Osim toga, policija je time mnogo dobila na vremenu. Majka je nameravala da se vrati iz sela tek u nedelju uveče, a u stanu je živela samo sa ćerkom. Kada ste policajac i suočeni ste sa ubistvom koje treba istražiti, uvek važi pravilo što pre to bolje.

Već u osam i pet ujutru uzbuna je stigla do policijske okružne komunikacione centrale u gradu Vekše, i poziv je primilo patrolno vozilo koje se nalazilo u neposrednoj blizini. Samo tri minuta kasnije, javili su se ponovo. Prva patrola je stigla na lice mesta, žena koja je uputila poziv nalazila se na sigurnom, na zadnjem sedištu policijskog auta, dok su policajci nameravali da uđu u kuću kako bi proverili stanje. U stvari, to patrolno vozilo je tada već trebalo da stoji u garaži policijske stanice, pošto je bilo vreme za zamenu noćne i dnevne smene, i većina policajaca na dužnosti obično se nalazila pod tušem ili je pak sedela u kafe-kuhinji čekajući početak radnog dana i svoj raspored.

Poziv na uzbunu primio je lično dežurni oficir. Dvojica mlađih kolega koji su se javili na poziv već su uspeli da steknu zavidnu reputaciju u lokalnoj policiji. I to, nažalost, ne sasvim

pozitivnu, a pošto je on dvostruko starijih od njih, ima već trideset godina iskustva u struci i prošao je sito i rešeto, u prvi mah je nameravao da pošalje pojačanje, ukoliko bi tako nešto uopšte bilo moguće u to doba dana, ali su mu se oni ponovo javili prekinuvši ga usred tih razmišljanja. Posle samo osam minuta, i to na njegov mobilni telefon, kako bi izbegli da druge radoznale uši čuju ono što su imali da kažu. Sada je već bilo osam i petnaest, a prvi izveštaj kolega sa mesta zločina potrajao je tek nešto više od jednog minuta.

Što je najčudnije od svega, bar su taj jedan put uradili sve kako treba, bez obzira na svoje godine, iskustvo i reputaciju. Učinili su baš sve što se od njih očekivalo, a pritom je jedan od njih učinio i više od toga. Zaradio je sebi zlatnu zvezdicu za izuzetan trud i to na način dotad neviđen u praksi policijske uprave u Vekšeu.

U spavaćoj sobi stana pronašli su mrtvu ženu. Sve je ukazivalo na to da je ubijena i da je – prema njihovoj proceni – ubijena samo nekoliko časova ranije. Međutim, nije bilo tragova počinioca izuzev otvorenog prozora spavaće sobe što gleda na zadnju stranu kuće i koji je nagoveštavao barem to kako je napustio mesto zločina.

Nažalost, postojala je još jedna komplikacija. Mladi kolega s kojim je dežurni oficir razgovarao bio je uveren da poznaje žrtvu, a ako se zaista radi o njoj, to je između ostalog značilo da ju je i dežurni oficir lično sreo u više prilika, a poslednji put baš juče kada je izlazio sa posla.

„Ovo nikako nije dobro“, mrmaljao je dežurni oficir sebi u bradu. Potom je izvadio svoj omaleni podsetnik u kome je pisalo šta treba da radi ako na poslu dođe do onog najgoreg. Bila je to plastificirana polovina lista A4 formata sa desetak stavki kojih se trebalo setiti i dubokomislenim naslovom 'Za slučaj da se

neko sranje dogodi na poslu. Obično je stavljao podsetnik ispod stonog podmetača za pisanje čim bi njegova smena počela, a prošlo je već četiri godine otkako je poslednji put imao razloga da ga odatle izvadi.

„Dobro, momci“, počeo je dežurni oficir. „Ovako ćemo...“

Zatim se i on potrudio da učini sve što bi se moglo zahtevati od njega. Mada i ništa preko toga, jer se ljudi u njegovim godinama ne upuštaju u takve pustolovine.

U patrolnom vozilu koje je prvo stiglo na mesto zločina sedela su dva mlada policajca iz Vekšea. Policijski inspektor na zamenu Gustav fon Esen, tridesetogodišnjak poznat među kolegama kao Grof, mada nikada nije propuštao da skrene pažnju na to kako je u stvari „samo običan baron“, i četiri godine mlađi kolega, viši pozornik Patrik Adolfson, koga su zvali Adolf iz razloga koji, nažalost, nisu imali veze samo sa njegovim prezimenom.

Kada su se javili na poziv, nalazili su se kilometar-dva od navodnog mesta zločina i bili na putu za policijsku stanicu, a pošto saobraćaj tako rano ujutru takoreći nije ni postojao u tom kraju, Adolf je polukružno skrenuo, nagazio gas do daske i pojurio tamo najkraćim putem, bez rotacionog svetla ili sirene, dok je Grof pažljivo osmatrao sva sumnjiva kretanja u suprotnom pravcu.

Zajedno su činili skoro dve stotine kilograma policije od vrhunske švedske provincijske sorte. I to pre svega mišića i kostiju, uz čula i motoriku u najboljoj formi, odnosno sve ono što bi mogao poželeti neki preplašeni građanin koji je pozvao policiju pošto mu se na tremu nalaze trojica nepoznatih lupeža koji pokušavaju da mu provale vrata.

Kada su se našli pred kućom u Ulici Pera Lagerkvista odakle je poziv izgleda stigao, pred njih je nasred ulice istrčala uznemirena sredovečna žena. Mahala je rukama i nepovezano govorila,

pa ju je Adolf, koji je prvi izašao iz auta, pažljivo uhvatio za ruku i posadio je na zadnje sedište auta uz uveravanja kako je „sada sve u redu“. I dok je Grof, izvadiвши službeni pištolj, zauzimao busiju iza kuće, za slučaj da je nasilnik i dalje unutra i namerava da pobegne tim putem, Adolf je brzo proverio ulaz u objekat, pa zatim ušao u stan. Bez ikakvih poteškoća, pošto su ulazna vrata bila širom otvorena.

I tu je zaradio svoju zlatnu zvezdicu pre nego što je prvi put uradio sve ono drugo što su ga učili da radi dok je išao u policijsku školu gore u Stokholmu. Sa službenim oružjem u ruci pretražio je stan. Pažljivo koračajući duž zidova, kako ne bi nepotrebno pokvario posao kolegama iz tehničkog odeljenja ili dao počinocu prednost, ako je ovaj i dalje tu i dovoljno lud da rizikuje. Ali unutra se nalazila samo žrtva. Ležala je u krevetu u spavaćoj sobi, nepomična, umotana u krvav čaršav koji joj je prekrivao glavu, trup i polovinu butina.

Adolf je kroz otvoren prozor spavaće sobe doviknuo Grofu da više ne mora da pazi na stepenište, vratio oružje u futrolu i izvadio mali digitalni foto-aparat koji mu je bio pričvršćen pod levim pazuhom. Onda je brzo napravio tri različite fotografije nepomičnog i pokrivenog tela pre nego što je pažljivo sklonio deo čaršava koji joj je zaklanjao glavu, kako bi proverio da li je živa ili je već mrtva.

Kažiprstom desne ruke pronašao je žilu kucavicu na vratu, iako je to u stvari bilo sasvim nepotrebno kada se uzmu u obzir omča oko njenog vrata i izraz njenih očiju. Potom joj je pažljivo opipao obraze i slepoočnice, ali za razliku od živih žena koje je tako dodirivao, njena koža mu je pod prstima bila kruta i tvrda.

Očigledno je mrtva, ali od smrti sigurno nije prošlo previše vremena, pomislio je.

Osim toga, iznenada ju je prepoznao. I to ne kao nekog koga tek tako prepoznaje, već kao poznanicu sa kojom je razgovarao i o kojoj je čak gajio izvesne maštarije. To je najčudnije od

svega... mada nije nešto o čemu namerava da priča drugima. Nikada se ranije nije osetio toliko svesno kao u tom trenutku. Bio je potpuno svestan, a ipak mu se činilo kao da samo stoji po strani svega što se događa i posmatra samog sebe. Kao da tu nije zaista on, a još manje ona koja leži mrtva u svom krevetu, iako je samo nekoliko sati ranije sigurno bila podjednako živa kao i on.

2

ŽENU KOJA JE PRONAŠLA žrtvu i uzbunila policiju prvi put su već oko deset sati ujutru saslušala dva dežurna inspektora iz okružne kriminalističke policije. Saslušanje je snimljeno i odštampano već istog dana. Na papiru je imalo dvadesetak strana: Margareta Erikson, 55 godina, udovica, bez dece, stanuje na poslednjem spratu istog objekta kao i žrtva i njena majka.

Kao poslednja stavka u saslušanju dodata je beleška o tome da je svedok upoznat sa takozvanom zabranom obelodanjivanja u skladu sa Zakonom o sudskom procesu, član 23, stav deset. Ali nije navedeno šta je rekla kada joj je saopšteno da „pod krivičnom odgovornošću“ ne sme nikome da ispriča šta je sve izrečeno na saslušanju. Što samo po sebi nije ništa čudno. Takve stvari se obično ne zapisuju prilikom saslušanja, a ona je pritom reagovala baš kao i većina ljudi u toj prilici. Rečima kako nije od onih koji sve rastrube naokolo.

Objekat, koji se sastojao od podrumskog prostora, četiri stambena sprata i potkrovlja, bio je u posedu udruženja stanara kome predsedava njihova svedokinja. Po dva stana na tri niža sprata i jedan dvostruko veći na poslednjem spratu, gde stanuje svedokinja. Ukupno sedmoro vlasnika trajnog stanarskog prava, svi u srednjem dobu ili stariji, samci i jedan par sa

odraslom decom koja ne žive s njima. Više njih se nalazilo na odmoru u vreme kada se dogodio zločin.

Majka žrtve je vlasnica stana u kom se odigralo ubistvo, a prema rečima svedoka, žrtva je povremeno stanovala tu. U poslednje vreme svedokinja ju je viđala prilično često, dok je majka bila na odmoru i uglavnom boravila u vikendici na ostrvu Sirken, nekoliko desetina kilometara od Vekšea.

Stan sa četiri sobe i kuhinjom nalazio se u prizemlju, na strani koja gleda na ulicu i ulaz u objekat, ali pošto je kuća smeštena na nizbrdici, na dvorišnoj strani se nalazi na prvom spratu i tu se graniči sa manjom zelenom površinom okruženom porodičnim kućama i ponekom kućom za izdavanje.

Svedokinja je vlasnica pasa, a prema onome što je navela na saslušanju, psi su već mnogo godina njeno glavno interesovanje. Poslednjih godina ima dva, labradora i španijela, koje svakog dana šeta četiri puta. Obično ih već u sedam ujutru vodi u dužu jutarnju šetnju u trajanju od najmanje jednog sata.

„Ja sam ranoranilac i nikada mi nije bio problem da ustajem rano. Mrzim da ujutru ležim i razvlačim se.“

Kada se vrati kući, obično doručkuje i čita novine dok su psi zauzeti svojim „jutarnjim obedom“. Oko dvanaest sati kreću iznova. Sledi nova šetnja sa psima u trajanju od približno jednog sata, a kada se vrati obično ruča, dok svoje četvoronožne prijatelje nagradi „sušenim prasećim uvom ili nekom drugom poslasticom koju mogu da žvaću“.

U pet sati sve nanovo, ali sada je šetnja kraća. Traje oko pola sata, da bi stigla da natenane večera i „spremi večernji obed za Pepea i Pigea“ pre nego što dođe vreme da uključi vesti na televiziji. Na kraju preostaje zaključno „noćno piškenje“ između deset i dvanaest sati, u zavisnosti od toga šta nudi televizijski program.

* * *

U pitanju su ustaljene rutine kojima u suštini izgleda upravljaju njeni psi. Slobodne časove između navedenih obaveza obično posvećuje obavljanju raznih poslova po gradu, susretima sa poznanicima – „u stvari, uglavnom prijateljicama i drugim vlasnicima pasa“ – ili radi od kuće.

Njen suprug, koji je preminuo pre deset godina, bio je revizor sa sopstvenom firmom u kojoj je i ona bila zaposlena sa nepunim radnim vremenom. Posle njegove smrti nastavila je da pomaže u knjigovodstvu nekim starim mušterijama. Međutim, glavni izvor prihoda joj je penzija ostala od muža.

„Ragnar se uvek brinuo za to, pa mi zaista ništa ne nedostaje.“

Saslušanje je održano u njenom stanu. Policajci koji su je saslušavali mogli su se sami uveriti da u tom pogledu nema razloga za sumnju. Sve što su videli ukazivalo je na to da je pokojni Ragnar dobro zbrinuo svoju suprugu.

U jedanaest sati prethodne večeri, dok je boravila napolju zbog takozvanog noćnog piškenja, videla je žrtvu kako napušta ulaz zgrade i peške kreće u pravcu centra.

„Izgledala mi je kao da ide na neku zabavu, mada u današnje vreme većina mladih tako izgleda bez obzira na doba dana.“

Ona je tada stajala tridesetak metara dalje niz ulicu pa se nisu pozdravile, ali je ipak sasvim sigurna da je videla žrtvu.

„Mislim da ona mene nije videla, žurila se. Inače bi mi se sigurno javila.“

Pet minuta kasnije vratila se u svoj stan, i nakon uobičajene rutine legla je u krevet, zaspala manje-više odmah, i to je uglavnom sve čega može da se priseti o prethodnoj večeri.

* * *

To neobično leto počelo je već u maju i kao da mu nije bilo kraja. Dan za danom prolazi bez daška vetra, sunce je vrelo poput rešetke roštilja, nebo bledoplavo, nemilosrdno i lišeno oblaka i senki, neprestano se postižu nove rekordne temperature, pa je sledećeg jutra izašla sa psima već u pola sedam.

Naravno, to je nešto ranije nego što ima običaj, ali imajući u vidu to „zaista neobično leto... sigurno nisam jedina koja tako misli... želela sam da izbegnem najgore“. A inače je svakom iole odgovornom vlasniku psa poznato da psima škodi naprezanje ukoliko je napolju pretoplo.

Kretala se istom putanjom kao i uvek. Po izlasku iz zgrade krenula je nalevo i pela se ulicom duž susednih objekata, pa onda prečicom nadesno, sve do povećeg šumarka koji se prostire samo nekoliko stotina metara iza kuće u kojoj stanuje. Pola sata kasnije, a tada je već bilo nepodnošljivo toplo iako je tek prošlo sedam sati, odlučila je da se vrati kući. Pepe i Pige su primetno dahtali, a i njihova gazdarica je čeznula za hladovinom stana i nekim osvežavajućim pićem.

Otprilike u istom trenutku kada je odlučila da se okrene i pođe kući, nebo se odjednom naoblačilo i pocrnelo, vetar je dohvatio žbunje i drveće, a grmljavina je počela da se približava. Kada su pale i prve teške kapi, imala je još samo nekoliko stotina metara do kuće, pa je gotovo potrčala, iako je to zapravo bilo nepotrebno, jer se prvobitna kiša već pretvorila u pravu provalu oblaka, i kada je stigla do zgrade sa dvorišne strane prešavši preko zelene površine, već je bila mokra do gole kože. Tada je i uočila da je prozor na spavaćoj sobi kod suseda otvoren i landara na vetru, dok su zavese u sobi već natopljene kišom.

Čim je ušla u predvorje – „a tada je već sigurno bilo pola osam, ako me račun ne vara“ – nekoliko puta je pozvonila na vrata kod suseda, ali niko nije otvorao.

„Mislila sam da je ostavila otvoren prozor pošto se sinoć kasno vratila kući. Šta god je time htela da postigne... jer jasno

je da je napolju znatno toplije nego u kući. U svakom slučaju, bio je zatvoren kada smo išli na noćno piškenje, jer ja takve stvari primećujem.“

Ali pošto niko nije otvarao, popela se liftom do svog stana. Obrisala je pse koliko je mogla i presvukla se u suhu odeću. Osim toga, bila je loše volje.

„Mi u stvari funkcionišemo kao udruženje stanara, a oštećenja uzrokovana kišom uopšte nisu naivna. Osim toga, tu je i rizik od provale. Tačno je da ima nekoliko metara do prozorskog simsa, ali mislim da ne prođe ni dan a da ne pročitate o nekom ko se uspentrao uz fasadu i pokrao ljudima sve što imaju, a ako su već potpuno unezvereni od droge, ništa ih ne sprečava da pozajme merdevine od svojih pajtaša i ponesu ih.“

Ali šta je trebalo da učini? Da razgovara sa ćerkom kada je sledeći put bude videla? Da pozove njenu majku i izgovara je? Dve nedelje ranije dogodio se sličan pljusak, ali je trajao jedva deset minuta pre nego što je prestao podjednako naglo kao što je i počeo, sunce se ponovo pojavilo na plavom nebu bez oblaka, i u stvari je samo koristio travnjacima i drugom rastinju. Ali ne i ovog puta, pa je četvrt sata kasnije, dok se baktala oko psećih zdela za hranu i svog aparata za kafu, pri čemu kiša i dalje uporno nije prestajala, odjednom donela odluku.

„Kao što sam već rekla, ja sam predsednica udruženja, a mi koji ovde stanujemo obično pomažemo jedni drugima i zajedno brinemo o zgradi. Naročito sada, pošto je leto i mnogi su na odmoru. Zato ja imam rezervne ključeve većine stanova.“

I tako je ponela sa sobom ključ koji joj je dala majka žrtve. Liftom se spustila u prizemlje, još nekoliko puta pozvonila na

vrata „za svaki slučaj, ako je uprkos svemu ipak kod kuće“, otključala ulazna vrata i ušla u stan.

„Stan je iznutra delovao onako kako to obično biva kada mladi ostanu sami kod kuće, pa nisam obraćala naročitu pažnju na to, mislim da sam naglas upitala ima li koga kod kuće, ali niko nije odgovarao, pa sam ušla... u spavaću sobu... da... i tada sam videla šta se dogodilo. Odmah sam shvatila. Pa sam se onda... okrenula i istrčala pravo na ulicu... palo mi je na pamet da je on možda i dalje u stanu pa sam se uplašila za svoj život. Srećom, imala sam mobilni kod sebe, pa sam pozvala... vaš broj za hitne slučajeve... onaj koji ide jedan, jedan, dva. A oni su se stvarno odmah javili, uprkos onome što možete da pročitate u novinama, o tome kako se policajci nikad ne javljaju.“

Otvoreni prozor u spavaćoj sobi nije stigla da zatvori, što inače više i nije bilo toliko važno, pošto je kiša već prestala da pada kada je prva patrola stigla, a eventualna oštećenja od vlage više joj nisu bila u prvom planu. Viši pozornik Adolfsen se, naravno, nije setio da to uradi. Ali je zato primetio da postoje obilni tragovi krvi pomešane sa vodom na metalnom simsu sa spoljne strane, no pošto je kiša tada već prestala da pada, prepustio je i tu pojedinost svojim starijim kolegama iz tehničke službe.

Najtoplije leto koje se pamti, komšinica koja svakog jutra ide u istu šetnju sa svojim psima, a pritom ima kod sebe i rezervne ključeve od žrtvinog stana, iznenadna provala oblaka, otvoren prozor. Sve ove okolnosti uzete zajedno mogu se protumačiti kao plod slučajnosti ako tako želite, ali bilo kako bilo, policija je zahvaljujući tome otkrila šta se dogodilo na baš taj način, a ne neki drugi. A u poređenju sa drugim zamislivim opcijama, ovo je daleko od najgoreg mogućeg ishoda.

3

DEŽURNI OFICIR JE, NARAVNO, učinio sve što je bilo do njega. Za manje od dva sata na mestu zločina su se pojavili svi kojima je tamo bilo mesto. Kao, nažalost, i gomila drugih ljudi kojima bi bolje bilo da su negde drugde, ali on tu nije mogao ništa, a okolina objekta je ograđena, kao i ulica na koju gleda prednja strana zgrade, i to u oba pravca.

Ljudi iz sektora policije zaduženog za održavanje javnog reda i mira već su počeli da sistematično pretražuju susedne objekte i okolinu, dok je patrola sa psima pokušavala da raspetlja tragove za koje se verovalo da ih je počinilac ostavio za sobom ako je iskočio kroz otvoren prozor na zadnjoj strani zgrade. Međutim, bez uspeha, što teško da je predstavljalo iznenađenje s obzirom na provalu oblaka od pre nekoliko sati.

Tehničari su počeli pretragu stana, forenzičar je već bio pozvan i krenuo je iz vikendice ka gradu. Dežurne kolege iz okružne kriminalističke policije već su obavile prvo saslušanje sa svedokinjom koja je pronašla žrtvu, a njeni otac i majka su obavesteni o onome što se dogodilo i dovezeni u policijsku stanicu. Uskoro će početi da kucaju na vrata po okolini, a stavke na listi dežurnog oficira – izuzev poslednje – već su bile sprovedene u delo i precrtane.

* * *

Kada se uverio da su svi delići slagalice na svojim mestima ili barem na putu da se tamo nađu, pozabavio se i poslednjom stavkom podsetnika i pozvao okružnog šefa policije. A on se, što je najčudnije, i uprkos činjenici da je petak usred tog beskrajnog leta, i uprkos tome da je u stvari na odmoru, nije nalazio u vikendici kraj mora u blizini Oskashamna, stotinak kilometara od Vekšea, već za radnim stolom u svojoj kancelariji, nekoliko spratova više u istoj zgradi u kojoj se nalazio i dežurni oficir. Oko pola deset ujutru razgovarali su telefonom skoro četvrt sata. Razgovor koji su vodili uglavnom se ticao žrtve, a pošto je završen, koliko god iskusan i prekaljen bio, dežurni oficir je iznenađeno osetio neobjašnjivu potištenost.

To je bilo još čudnije zato što je prethodni put kada mu je zatrebalo da izvadi svoju rukom ispisanu listu – bilo je to prilikom jednog dužeg boravka na ispomoći u susednoj upravi iz Kalmara – bio barem donekle dobro raspoložen pri pomisli na sve što se dogodilo. Dvojica najgorih krimosa u gradu nekontrolisano su zapucala na sve strane, usred dana, usred grada, okruženi svim onim finim i časnim građanima, i ukupno ispalili dvadesetak hitaca u svim mogućim pravcima. Ali kao nekim čudom Gospodnjim, uspeali su da pogode samo jedan drugog, što se može dogoditi samo u pokrajini Smoland, kako je dežurni oficir tada zaključio.

Ni okružni šef nije bio oduševljen. On, naravno, nije nikakav istražitelj ubistava, a jedno od njegovih životnih pravila sastojalo se u tome da se nikada ne žalosti i ne brine unapred, ali ovaj zadatak nije obećavao. Posedovao je sve predznake klasičnog ubistva koje zahteva temeljnu istragu, a ako krene po zlu, i imajući u vidu ko je žrtva, postoji isuviše velika mogućnost da će osetiti sve one loše strane koje nosi njihov izbor zanimanja.

U zdravici koju je održao prethodne nedelje za večerom, duže se zadržao na nedovoljnim resursima policije i na kraju uporedio svoje snage sa „suviše retkom i razvaljenom ogradom koja predstavlja preslabu odbranu od sve snažnijeg kriminala“.

Za taj govor je dobio mnogo pohvala, a lično je bio naročito zadovoljan poređenjem sa ogradom, koje je smatrao veoma domišljatim i lepo formulisanim. U tome nije bio usamljen, jer je njegovo mišljenje delio i glavni urednik velikih lokalnih novina koji je prisustvovao toj večeri i udelio mu kompliment uz kafu i konjak. Ali to je bilo tada, a u kom će se pravcu misli istog tog glavnog urednika kretati nekoliko sati kasnije, o tome okružni komesar najradije uopšte nije razmišljao.

Najgora od svega bila su njegova sasvim privatna osećanja. Poznao je oca žrtve, čiju je ćerku – sada ubijenu – sretao u više prilika. Sećao je se kao veoma ljupke mlade žene, i kada bi i sam imao ćerku, voleo bi da tako izgleda i ponaša se. Šta li se to događa, razmišljao je, i zašto baš u Vekšeu od svih mogućih mesta, za ime božje, pa mi ovde nismo imali nijednu istragu u toku svih ovih godina koliko on tu radi. I to baš kod njega. I povrh svega, usred leta.

Tada je i doneo odluku. Bez obzira na to koliko je sada njegova ograda proređena, kao i na letnje odmore i sve ostale policijske nevolje koje sve to otežavaju, krajnje je vreme da se pripremi na najgore. Zbog toga je lično podigao slušalicu i pozvao svog starog prijatelja i kolegu sa kursa koji je sada „še-de-ka“ da ga zamoli za pomoć. Jer kome bi se pa drugom obratio u takvoj prilici, razmišljao je okružni komesar.

Nakon razgovora, koji je potrajao kraće od deset minuta, okružni komesar je osetio upadljivo olakšanje, gotovo slobodu. Pomoć će stići, i to najbolja moguća, od legendarne Komisije

za istragu ubistava iz Državne kriminalističke uprave, a njen šef lično je obećao da će stići tamo već u toku dana.

I potom se časno povukao sa vršenja svoje dužnosti. Naravno, neće biti zlatne zvezdice za njega, pa ni srebrne, ali je možda zaslužio barem jednu bronzanu zbog toga što je mislio na jednu ne baš nevažnu praktičnu pojedinost. Naime, odmah je naložio sekretarici da pozove Gradski hotel i rezerviše šest jednokrevetnih soba na neodređeno vreme, i naročito naglasi da sobe treba da budu jedne pored druge, i to u nekom izdvojenom delu hotela, ako je ikako moguće.

U Gradskom hotelu su bili zadovoljni, jer je vladalo letnje zatišje i slobodnih soba je bilo napretek, što, međutim, neće biti slučaj samo nekoliko časova kasnije tog istog dana, jer tada više neće biti moguće pronaći baš nijednu hotelsku sobu u čitavom Vekšeu.

4

Stokholm, petak 4. jul, prepodne

Iako je bilo tek deset sati ujutru – tog neobičnog leta koje je počelo već u maju i koje kao da se nikada neće završiti – jedna od većih legendi Komisije za istragu ubistava već je pristigla na svoje radno mesto. Komesar kriminalističke policije Evert Bekstrem, koji za razliku od većine svojih kolega nije otišao na godišnji odmor i otputovao van grada da se nateže sa komarcima, gundavom suprugom i kenjkavim klincima. Da i ne govorimo o ludim komšijama, smrdljivom poljskom klozetu, ražnjićima koji zaudaraju na benzin i pretoplom pivu.

Bekstrem je bio nizak, gojazan i primitivan čovek, ali je po potrebi umeo da bude lukav i zlopamtilo. Sam sebe je smatrao promućurnim tipom u najboljim godinama. Bio je to slobodan čovek bez ikakvih obaveza koji je radije birao miran život u gradu, a pošto je dovoljan broj privlačnih i lako odevenih dama izgleda jednako gledao na stvari, zaista nije imao nikakvih razloga da se žali.

Odmor preko leta je uživanje za one koji ne znaju za bolje, a pošto su se skoro sve njegove kolege sa posla utrkivale da takav odmor iskoriste, postojali su snažni razlozi da on ostane

na radnom mestu, kad mu se već pruža prilika da bude sam svoj gazda. Dolazio je poslednji na posao a odlazio prvi, a niko nije imao šta da primeti na to. U tome i jeste stvar. Imao je vremena napretek za razne poslove izvan policijske zgrade, a ako neki zaostali šef ipak zaviri u njegovu kancelariju, bio je dobro pripremljen i za to.

Dan uoči odlaska njegovog neposrednog šefa na odmor, Bekstrem je saopštio da, osim toga što je tu da se pobrine za praktične stvari ukoliko ih zadesi ono najgore, namerava da eventualno slobodno vreme popuni pregledanjem nekih starih slučajeva koji su se, nažalost, već pomalo ubajatili. Šef nije imao nikakvih primedbi jer je samo želeo da izađe iz policijske stanice na ostrvu Kungsholmen, bez želje da se dalje raspravlja sa Bekstremom, pa se sada na Bekstremovom radnom stolu uzdizalo brdo starih nerazrešenih ubistava koje su njegove mentalno manje obdarene kolege potpuno nepotrebno zapetljale.

Kao prvu meru po dolasku na radno mesto, obično bi malo ispremeštao svoje gomile papira, za slučaj da naiđe neko njuškalo. Pošto bi sedeći u stolici koja nije nimalo neudobna isplanirao ostatak dana za svojim izlizanim radnim stolom, ukucao bi neku prigodnu mogućnost za odsustvo u svoj službeni telefon. Izbor je bio širok, a da bi izbegao sumnju u sistematičnost, bacao je kocku i prepuštao slučajnosti da odluči da li će odsustvo do kraja dana opravdati „sastankom“, „službenim poslovima“, „privremenim izlaskom iz zgrade“, „eksternim zadatkom“, pa čak i „službenim putovanjem“. Kada bi završio sa ovim svakodnevnim dužnostima, obično bi već bilo krajnje vreme da malo prekine sa rintanjem i ode „na ručak“. U pitanju je jedna od osnovnih ljudskih potreba i pravo upisano u zakone o radu, i naravno pripadala joj je posebna šifra u telefonskom imeniku policije. Tu nije morao čak ni da baca kocku.

Jedini problem u praksi sastojao se u tome što je slabo bilo prekovremenog rada i drugih sitnih novčanih dodataka za koje,

kao i mnogo puta ranije, nije bilo dovoljno sredstava u kasi, iako je prošla tek jedna nedelja otkako je primio platu. Sve će na kraju ispasti kako treba, pomislio je Bekstrem. Treba se radovati lepom vremenu i svim onim damama odevenim kao za plažu na ulicama grada. I onda iz čista mira neka budala ubije nekog jasnika u nekoj rupčagi sa tri zvezdice i onda eto putovanja, kao i prekovremenog rada, dnevnicu i svih mogućih neoporezovanih povlastica za njega, sirotog prostog pandura. I usred svih tih utešnih misli zazvonio mu je telefon.

I šef Državne kriminalističke uprave, š. DKU, Sten Nilander – ili še-de-ka, kako ga je među sobom zvalo njegovih osam stotina saradnika – bio je utonuo u misli kada ga je pozvao okružni komesar iz Vekšea. Bavio se uzvišenim razmišljanjima o jednom složenom operativnom problemu koji je postavio na džinovskom stolu za planiranje u sopstvenoj centrali za rukovođenje, ili Op-centru, kako je lično voleo da ga zove, a koji se konkretno ticao najboljeg načina za formiranje sopstvene Nacionalne jedinice za specijalna dejstva za slučaj da međunarodnim teroristima padne na pamet glupa ideja da kidnapuju neki avion na aerodromu Arlanda.

Kolega iz Vekšea očigledno nije posedovao podjednaku sposobnost razgraničavanja važnih i manje važnih stvari, a da mu polovina dana ne bi propala, obećao je da će odmah poslati ljude, i to ništa manje nego iz sopstvene Komisije za istragu ubistava. U najgorem slučaju, ako se već bave nečim drugim, moraće da promene prioritete, pomislio je prekidajući vezu, zatim pozvao svoju sekretaricu i zamolio je da „pronade onog malog debeljka iz Komisije čijeg imena nikada ne mogu da se setim“. Potom se vratio važnijim poslovima.

* * *

„Izgleda da je še-de-ka baš zatrpan poslom iako je vreme odmora“, zaključio je Bekstrem dok se ulagivački osmehivao sekretarici glavnog šefa i pokazivao glavom ka zatvorenim vratima iza njenih leđa. Op-centar, š. DKU, nije šala, pomislio je.

„Da, zaista je zatrpan poslom“, ravnodušno je odvrtila sekretarica ne dižući pogled sa svojih papira. „Bez obzira na doba godine“, dodala je.

Naravno, pomislio je Bekstrem. Ili je bio na kursu i tamo naučio da takvi kao on uvek moraju da puste ovakve kao ja da čekaju barem četvrt sata dok oni pročitaju uvodnik u *Svenska dagbladet*.

„Da, vremena su teška“, sprdao se Bekstrem.

„Da“, odvrtila je sekretarica i oprezno ga odmerila.

Naravno, ako nisi še-de-ka, razmišljao je Bekstrem. Baš lepu titulu ima taj prikan. To še-de-ka zvuči nekako vojnički, a opet i ljudski. Definitivno je bolje nego upravnik državne policije, koji je glavni pevac na bunjištu a zovu ga samo u-dr-pe. Ko bi još, dođavola, želeo da ga zovu u-dr-pe, odmah pomisliš na nekog tipa sklonog nastranostima.

„Še-de-ka je sada slobodan“, reče sekretarica i pokaza glavom ka zatvorenim vratima.

„Blгодарим“, odvrati Bekstrem i napravi naklon u sedećem stavu. Prošlo je tačno četvrt sata, i dete bi moglo to da izračuna. Čak i ti, lezbačo, pomislio je srdačno se osmehujući sekretarici. Ona nije ništa rekla. Samo je sumnjičavo zurila u njega.

Bekstremov glavni šef je izgledao kao da je i dalje zadubljen u misli. U svakom slučaju, zamišljeno je prevlačio palcem i kažiprstom desne ruke preko svoje muževne i lepo istaknute brade, a kada je Bekstrem ušao u prostoriju, nije ništa rekao, već samo kratko klimnuo glavom.

Čudan tip, pomislio je Bekstrem. Kako se samo odeva dok je trideset jebelih stepeni napolju.

Šef Državne kriminalističke uprave bio je, kao i obično, odeven u besprekornu uniformu, a tog konkretnog dana i u crne jahaće čizme, plave pantalone konjičke policije, zaslepljujuće belu bluzu uniforme sa epoletama, četiri zlatne pruge sa hrastovim lišćem i kraljevskom krunom, četvorostrukom trakom od ordenja na levoj strani grudi, a na desnoj dve zlatne ukrštene sablje koje su iz nejasnih razloga postale simbol Državne kriminalističke uprave. Naravno, sa kravatom, pričvršćenom pod odgovarajućim uglom uz pomoć policijske igle za rukovodioce, prav kao žarač, uvučenog stomaka a grudi isturenih kao da se bore za prvenstvo sa njegovim inače najistaknutijim delom tela.

Kakva jebena brada. Faca mu izgleda kao naftni tanker, pomislio je Bekstrem.

„Ako vas moja odeća čudi“, počeo je še-de-ka ne udostojivši ga pogledom i ne sklanjajući prste sa dela lica koji je zaokupljao Bekstremovu pažnju, „nameravam da kasnije tokom dana izjašem na Ognjenom Hodaču.“

Ovaj je uvek na oprezu, moram da pazim šta radim, pomisli Bekstrem.

„To je zaista kraljevsko ime za plemenitog pastuva“, dodao je še-de-ka.

„Da, tako se zvala raga koju je jahao Kale Tuce“, spremno se nadovezao Bekstrem, iako je u školi uglavnom izostajao sa časova.

„Karl Dvanaesti, ali i Karl Jedanaesti“, ispravio ga je še-de-ka. „Ime je bilo isto, ali konj nije, naravno. Da li znate šta je ovo?“, dodao je i pokazao glavom ka maketama poređanim po ogromnom stolu za planiranje.

S obzirom na sve te terminale, hangare i avione, teško da je u pitanju prikaz bitke kod Poltave, razmišljao je Bekstrem.

„Arlanda“, pogađao je Bekstrem. Mada kako li uopšte Arlanda izgleda iz vazduha?

„Tačno“, odvrati še-de-ka. „Mada nisam zbog toga želeo da razgovaram sa vama.“

„Slušam, šefe“, reče Bekstrem, trudeći se da izgleda kao najbolji đak u razredu.

„U pitanju je Vekše“, izusti še-de-ka sa saosećanjem. „Istraga ubistva neke mlade žene koja je jutros pronađena udavljena u stanu. Verovatno je i silovana. Obećao sam im da ćemo im pomoći. Dakle, sakupite kolege i odmah krećite tamo. Za pojednosti zovite Vekše. Ako neko u ovoj zgradi ima primedbe na zadatak, uputite ga na mene.“

Briljantno, pomislio je Bekstrem. Ovo je još bolje nego u vreme tri musketara. Naime, tu knjigu je začudo čitao. Kada je bio dečacić i bežao iz škole.

„Smatrajte da je sve već sređeno, šefe“, rekao je Bekstrem. Vekše, pomislio je. Taj grad se beše nalazi negde južno, u Smolandu, na obali mora? Mora da tamo u ovo doba godine sve vrvi od ženskih?

„Dobro“, nastavio je šef Kriminalističke uprave. „Ima još nešto. Pre nego što zaboravim. Postoji jedna mala komplikacija. Tiče se identiteta žrtve.“

Onda ćemo videti šta ćemo, što reče slepac, razmišljao je Bekstrem dok je pola sata kasnije sedeo za radnim stolom baveći se pripremom praktične strane zadatka. Pre svega je obezbedio finansijsku injekciju u obliku novčane doznake koju je uspeo da izvuče iz kase uprkos tome što je petak i vreme godišnjih odmora. Zatim ju je pojačao sa nekoliko hiljadarki u gotovini iz priručne kase odeljenja za nasilne zločine. Uvek im je bila na raspolaganju za hitne i neočekivane slučajeve, a naročito joj je privržen bio upravo Bekstrem, jer zahvaljujući njoj u narednim

danima neće morati da trpi besparicu uprkos mršavom stanju na sopstvenom bankovnom računu.

Zatim je uspeo da napabirči čak petoro kolega, od kojih četiri prava policajca i jednu žensku glavu. S druge strane, ona je obična civilna službenica, i uglavnom će se baviti sređivanjem papira, pa mu dakle neće mnogo smetati. Osim toga, jedan od kolega će se sigurno obradovati ovakvom rasporedu, jer je imao običaj da je zajaše kad god mu se pruži prilika za to i kada se nađe na dovoljnom odstojanju od svoje gundave supruge. Možda nisu baš elita, pomislio je Bekstrem pregledajući listu svog ljudstva, ali dovoljno su dobri imajući u vidu da je vreme godišnjih odmora. Osim toga, na licu mesta će biti i on lično.

Preostalo je pitanje vozila za odlazak do Vekšea, kao i za obavljanje zadataka na terenu. Iz nekog razloga, automobila je bilo napretek, i Bekstrem je prigrabio tri najbolja. Za sebe jedan volvo sa pogonom na četiri točka, najveći model, sa najvećim motorom i toliko dodatne opreme da su se momci iz tehničkog odeljenja sigurno dobro napalili dok su sastavljali porudžbinu.

To je valjda sve, razmišljao je Bekstrem precrtavajući stavke sa svog omalenog spiska. Preostalo je još da spakuju svoj prtljag, a pri pomisli na to iznenada se osetio pomalo potišteno. Pitanje otvorene prodavnice alkohola samo po sebi nije predstavljalo problem. Bar jednom u životu kod kuće ima rakije koliko god hoće. Jedan mlađi kolega je za vikend putovao u Talin i kupovao na veliko, a Bekstrem je imao veliki udeo u porudžbini: viski, votka i dva kartona jakog svetlog piva koje je pravi dinamit.

Ali šta, dođavola, da obučem?, pomisli Bekstrem zamišljajući svoju pokvarenu mašinu za pranje, pretrpanu korpu sa vešom i gomile prljave odeće koje su se uzdizale kako u spavaćoj sobi tako i u kupatilu u poslednjih mesec dana. A istog tog jutra, pre nego što je krenuo na posao, zadesila ga je još jedna nevolja. Stajao je tamo sveže istuširan i čist, za promenu bez ikakvog mamurluka, a onda je prošao kroz pravi pakao dok je pomoću

čula njuha pronašao košulju i gaće zbog kojih ljudima dok razgovaraju sa njim neće padati na pamet danski sir. Rešićemo i to, pomisli Bekstrem, pošto mu je iznenada sinula briljantna ideja. Prvo ću časkom svratiti u prolaz u Ulici Svetog Erika, da nakupujem malo finih, čistih prnja. Para mu nije nedostajalo, a prljavi veš od kuće bi – kada malo bolje razmisli – mogao lepo da ponese sa sobom i preda na pranje u hotelu u Vekšeu. Odlično, razmišljao je Bekstrem. Ali pre svega da nešto preza-logaji, jer bi počinio pravu službenu grešku kada bi na prazan stomak započeo istragu ubistva.

Bekstrem se počastio obilnim ručkom u obližnjem španskom restoranu, uz mnogo tapasa i drugih letnjih poslastica. Pošto je zaključio da bi firma mogla da snosi troškove, na računu je naveo i jednog odsutnog doušnika. Dotičnom se osim toga prohtelo i da popije dva velika jaka piva. Bekstrem se lično zadovoljio običnom mineralnom vodom pošto je bio na dužnosti, a kada je sit i zadovoljan izašao na ulicu, osećao se mnogo bolje nego pre. Sunce sija, život je uživancija, pomislio je Bekstrem i uputio se ka svom stanu. Nije morao čak ni da uzme taksi, jer od pre nekoliko godina stanuje u zgodnom stančiću u Ulici Inedalsgatan, samo nekoliko minuta peške od policijske uprave kod parka Krunuberj.

Stan je preuzeo od nekog starog kolege, penzionisanog pre više godina, koga je upoznao dok je bio u stokholmskom odeljenju za nasilne zločine. Kolega se odselio u vikendicu na nekom ostrvcetu, da se tamo dok još može na miru napija do besvesti i povremeno peca. Zbog toga nije ni imao potrebu za stanom u gradu, pa je prepisao stanarsko pravo na Bekstrema.

Bekstrem je s druge strane ustupio rupčagu u kojoj je dotad živeo jednom mlađem kolegi iz okružne kriminalističke policije koji je izbačen iz kuće zbog toga što se spanđao sa kolegicom

iz policije za održavanje reda, ali nije mogao da se useli kod nje pošto je već bio oženjen trećom kolegicom koja je radila u interventnoj jedinici i umela da bude vrlo nezgodna.

Umesto toga je otkupio stanarsko pravo u Bekstremovoj jazbini. U gotovini, na crno i po povoljnoj ceni, dok je zauzvrat pomogao Bekstremu da preseli svoje stvari na Kungsholmen. Dve sobe i kuhinja sa kupatilom, dva sprata iznad dvorišta. Pristojna kirija, pretežno stariji susedi koji nikada ne prave buku i nemaju pojma da je on policajac, tako da u tom smislu nije ni moglo da ispadne bolje.

Jedini problem se sastojao u tome što će morati da pronade neku ženu da mu sprema i čisti, a zauzvrat dobije nekoliko poštenih razgibavanja u Bekstremovom stabilnom krevetu od borovine kupljenom u *Ikei*.

Jer sada stvarno izgleda ogavno, razmišljao je Bekstrem dok je pakovao prljavi veš u dovoljno veliku sportsku torbu kako bi ga preneo do Gradskog hotela u Vekšeu i najbliže perionice.

Bilo bi najbolje kada bi mogao sa sobom da ponese ceo stan i ostavi ga na recepciji, pomislio je. Ma nije ni bitno, sve će na kraju ispasti kako treba, presudio je Bekstrem i uzeo hladno pivo iz frižidera. Potom je u drugu torbu spakovao sve stvari koje će mu biti potrebne, a tada mu je na pamet pala užasna pomisao. Osetio se kao da ga je neko s leđa zgrabio za kragnu i cimnuo, a poslednjih godina mu se to, nažalost, događalo isuviše često. Šta ću, dođavola, sa Egonom?, pomisli Bekstrem.

Egon je ime dobio po penzionisanom kolegi koji mu je obezbedio stan, ali inače nije naročito ličio na njega, jer je Bekstremov Egon bio najobičnija zlatna ribica, dok je onaj po kome je nosio ime bio bivši policajac star sedamdesetak godina.

Bekstrem je Egona, zajedno sa akvarijumom koji je nastanjivao, dobio od jedne ženske koju je upoznao pola godine ranije.

Javio se na oglas lične prirode koji je pronašao na internetu. Privukao ga je način na koji je autorka oglasa opisala sebe, ali najviše ono što je stajalo u potpisu: „preferiram uniforme“. Bekstrem je, naravno, pažljivo izbegavao da nosi uniformu čim je postao dovoljno dobar policajac da bi mogao sam sebe da odbrani, ali ko još mari za takve sitnice!

U početku je sve funkcionisalo savršeno. Njen opis same sebe kao „oslobođene i otvorene žene“ bio je prilično tačan. Barem u početku, dok je posle nekog vremena postala upadljivo slična svim drugim zvocavim ženama koje su prošle kroz njegov život. Dakle, sve se završilo kao i obično, sa izuzetkom Egona, jer je on i dalje stanovao tu, a što je najgore od svega, Bekstrem je počeo i da se vezuje za njega.

Proboj osećanja u odnos između Egona i Bekstrema dogodio se nekoliko meseci ranije, kada je Bekstrem morao da otputuje van grada i istražuje neko ubistvo čitavih nedelju dana, pa samim tim nije bio u stanju da svakodnevno hrani zlatnu ribicu.

Prvo je pozvao ženu koja mu je i utrapila tu ploveću brigu, ali ona se samo izdrala na njega i zalupila slušalicu. Pa, biće kako bude, pomislio je Bekstrem, i uprkos tekstu upozorenja izručio pola teglice hrane u akvarijum pre nego što je otišao. To je prednost posedovanja zlatne ribice, razmišljao je vozeći se ka mestu istrage. Kerove ne možeš da baciš u klozetsku šolju ako otegnu papke, a za akvarijum će sigurno moći da dobije koju stotku ako postavi oglas na internet.

Kada se posle deset dana vratio, ispostavilo se da je Egon i dalje živ. Čak je delovao i živahnije nego pre Bekstremovog odlaska, doduše prvih dana je plivao pomalo ukrivo, ali ubrzo je ponovo bio onaj stari.

Bekstrem je bio impresioniran, pa je čak pričao o Egonu u kafe-kuhinji na poslu – „taj mali seronja je neobično žilav“ – i